

Пише:
Љилјана
Булајић

Копенхаген, фебруар 2010.

БАЛКАНСКИ МАЧО И СКАНДИНАВСКА ИДИЛА

Наш мушкарац на раскршћу између Скандинавца, који је продуктиван савремене скандинавске стварности чија је основна карактеристика стварна равноправност њолова и мачо менталитета у коме је рођен и формиран.

Фебруар мјесец је идеалан за једну тему која није тешка, и која нас не баца у дубоку депресију. Велике теме којима је циљ сумирање и оцјењивање резултата из прошле године, као и велики празници којима су децембар и јануар преплављени, коначно су иза нас, тако да напосредом можемо мало да одахнемо, и да живот погледамо са неке друге, мало једноставније, па и забавније стране. Додуше и то како се узме, јер бенигни, и наоко забавни поводи, могу да се изроде у нешто што човека тјера на дубоко размишљање.

Тако је, чини нам се, управо са овом темом о представницима мушког пола који су се, вођени различитим животним причама, и на таласу два велика догађаја, економске кризе 60-их и 70-их година прошлог вијека, и нарочито након овог посљедњег, југословенског рата, нашли избачени на обале Скандинавије, гдје су, хтјели не хтјели, упали у једну битно другачију мушку културу од оне из које су потекли. Како је сама тема коју смо хтјели истражити инспирисана Валентиновом (*Valentinsday*), који слови као Дан мушкарца у западном свијету, изгледало је све лепршаво, и да не кажемо, површно. Још мало па преплављено гримизно црвеним срцима која нас задњих неколико година дочекују на сваком кораку; на излозима робних кућа попут скупог и за имућнију потрошачку клијентелу резервисаног *Magasina*, а која су ево већ почела освајати и странице озбиљних новина, какве су на примјер *Berlingske tidende*. Протест, да је празник хибридан и да је све ствар комерцијале највулгарније врсте, није много помогао. Па шта, исто је било и са *Halloween-om*, па ево, почели смо да га слаavimo у великом стилу, као да је наш традиционални празник, промптно одговарају критичари. Још указују на пољопривредни лоби, који не крије задовољство енормним растом продаје бундева.

Мачо per definition

Не откривамо врућу воду кад кажемо да је мушкарац са брдовитог Балкана још увијек задржао о себи мишљење као о потентном мачоу и мушкарцу екстраординарних вриједности. У неким случајевима је та слика толико претјерана, да се иде дотле да он сам себе ставља на пиједестал и види себе као мушкарца над мушкарцима. Због тога и не чуди, да је он о себи још увијек задржао мишљење као о оном који мора да зарађује и коме су статус и материјално богатство елементи на којима почива његово људско и мушко самопрепознавање. Да бисмо поткријепили ову представу о мушкој и људској самоидентификацији, а која је нарочито присутна међу представницима старије и средње генерације, цитираћемо господина Звонимира Чонду, чије мишљење је управо то, резиме онога како један дио наше мушке популације размишља о својој полној идентификацији, о томе чему се нада, и на крају, о чему сања:

“Наш мушкарац још увијек има срце. Мислим да га има негдје дубоко у себи. Сигуран сам да негдје дубоко у њему куца једно право мушко балканско срце, иако се нашао овдје у Скандинавији, гдје богома није лако. Мора се радити, новац је најважнији. Поготово ако хоћеш да будеш то што се зове мачо. Није лако ни Данцима, а камоли нама који смо дошли и морамо да се етаблирамо. Још поготово што ми сањамо да се вратимо једног дана доле и да под старе дане можда отворимо неки ресторанчић. А за све то требају паре, нема ту велике тајне,” закључио је господин Чонда, педесетгодишњак, још увијек активан на радном тржишту и сувлашник приватне фирме. Иако господин Чонда није прецизирао у чему су разлике између Данца и Балканца, он је дошао до једне веома занимљиве формуле, која, иако шаљива и изречена у једном хумористичном контексту, даје много материјала за размишљање. Наиме, да спој Данца који је по правилу уравнотежен у реакцијама и мушкарца са простора бивше Југославије или Балкана уопште, онога који је задржао импулсивност и срчаност, даје прототип идеалног савременог мушкарца.

Данац плус Балканац, јест једнако идеалан мушкарац

Да формула о овом хибриду, кога је наш саговорник назвао идеалним мушкарцем, не би звучала као она из вица у ком у замишљеном полном односу са буквом, а која је у нашем језику синоним за глупост, настаје као продукт један од представника наших народа, наравно зависно од тога ко виц прича, покушали смо да освијетлимо неке моменте из реалног живота те исте мушке популације која се нашла у процјепу између два менталитета и два вриједносна система. Да видимо како се он, тај наш мушкарац, налази у друштву које има промптну женску популацију која преферира да већину својих ресурса потроши углавном на себе и на своју самореализацију и

гдје су захтјеви за истим платама, (53% упитаних према најновијем Галуп-испитивању), и захтјеви за отварањем свих професија, и поготово свих нивоа одлучивања, представницама женског пола још увијек у самом врху њихових приоритета. Како се налази у друштву које је као продукт избацило релативно флексибилног представника мушке

популације, оног који се престојава релативно брзо након раставе брака на примјер, и који исто тако релативно брзо улази у неку од савременијих форми суживота са супротним или истим полом.

Бјарке Л, педагог у Кући за мушкарце (Копенхаген, Hillerødgade), како се зове институција која се брине о оним представницима мушког пола који су посрнули, било због алкохола или прекомјерне потрошње наркотика, и у којој су представници дошљачких група овер-репрезентовани са 30-40%, дакле троструко или чак четвоструко у односу на заступљеност у укупној популацији, пристао је да нам нешто каже о свом искуству са представницима наше мушке популације која је прошла кроз ову институцију.

„За разлику од неких група дошљака, Ех Југословени се не групишу у етничке кланове, и најчешће не бораве

дуго у нашој институцији. Ми, додуше, „угошћујемо“ само кориснике који имају право сталног боравка у Данској. У другим институцијама, које након проширења Уније прихватају на кратко и бескућнике, и особе са проблемима из тих земаља, ситуација је сигурно другачија. Драматичнија, рекао бих, закључио је своју изјаву за „Кишобран“ Бјарке Л.

Спорадична пуцњава

Ерго, да закључимо и да се примагнемо крају текста који је, свјесни смо, само начео тему о нашем мушкарцу у Данској. Текст који је далеко од тога да је дао коначне закључке, поготово што овдашњи мушкарац као припадник специфично мушког пола, као партнер, као отац, као неко ко је на радном тржишту све дуже и дуже, мора да се мијења и прилагођава много више и брже него икад раније.

У једној ствари можемо ипак бити категорични; вријеме када је ултравиолентни хомо балканикус пунио овдашње црне хронике је дефинитивно прошло. Вријеме кад су пуцњава и продаја наркотика у великом стилу хранили, и богома финансирали његов мушки его, углавном је за нама. Не заувјек, наравно, пошто и пуцњава има још увијек, али само као спорадичне пуцњава, могло би се рећи. И судећи по све рјеђејем помињању да прекршитељи закона у свом СВ-у имају Ех Југославију, или данашње земље насљеднице, као своју земљу поријекла, ствари као да су се вратиле неком реду. Он, хомо балканикус, престао је бити и обавезном темом у свим крими серијама, као и главним јунаком савременог, и због друштвене актуелности, одлично продаваног скандинавског крими романа. Вријеме када је Леиф Девидсон, познати писац овог типа романа који је чак написао трилогију на тему наших опасних момака, дефинитивно је прошло. Једно light, савременим потребама и условима много прилагођеније издање Балканца, и ех Југословена је на путу. Европске интеграције и пријем наших земаља у ЕУ дувају му у леђа. Чак је и овдашња Православна црква одлучила да се укључи и да свој допринос његовој трансформацији. Да посјетама затворима помогне онима који би се уз мале корекције, поготово оне идентитетске природе, могли наћи с ову другу, бољу страну живота.

И још само једна ствар за крај. Да њему, том ново-старом мачоу, хомо балканикусу у оба издања, како оном hard, класичном типу, тако и овом light категорије, пожељимо сретан празник. Онако као што су и они нама не тако давно честитали 8. март. Дакле, сретан ти Valentinsday, драги наш хомо балканикусе и да се што боље снађеш на раскршћу путева на ком стојиш. И наравно да не оманеш у избору.

Конзул Српске Амбасаде у Копенхагену Ненад Маричић каже на ову тему:

Иако се по много чему разликују, и дански мушкарци и мушкарци са наших простора деле свакако исте животне вредности, жеље и надања. Желе да формирају породицу, да нормално у здрављу и весељу раде и живе, да граде и стварају, да поштују и буду поштовани, да воле и буду вољени... Женско срце је одувек било енигма и тако ће остати док је света и века. Никад се не зна која особина ће пресудно утицати на одлуку жене да своје срце поклати „јачем“ полу. Свака жена формира профил свог мушкарца према строгим критеријумима на које се тешко може утицати „површинским“ истицањем снаге и мушкости. Онај „пети кеџ“ па макар и из рукава, је скоро увек пресудан. Што рече премудри Његош: “Буд је женска шаљива работа...” А ту нема простора за пуно филозофирања.

И за крај, још једном бих поновио – не би требало генерализовати читаву причу и наведене утиске јер говоримо о људима и једном сасвим обичном, издвојеном и врло субјективном мишљењу. А сви се ипак толико разликујемо једни од других како физички и ментално, тако и у односу на перцепцију разних појава и догађаја. Свако има право на своје размишљање, став и избор - то је цивилизацијска тековина. Некада грешимо, некада смо у праву, некада смо на пола пута. А живот пролази. Подједнаком брзином и данском „обичном“ мушкарцу и „балканском мачо“ заводнику. Ту сасвим сигурно, нема разлике.